

GUVERNUL ROMÂNIEI

Aprob,
Florin-Vasile CÎȚU
PRIM-MINISTRU

MEMORANDUM

De la: Florin-Vasile CÎȚU, ministrul investițiilor și proiectelor europene, interimar

Tema: Stadiul măsurilor necesare îndeplinirii condițiilor favorizante 2021-2027

I. Context

Regulamentul (UE) 2021/1060 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize prevede, în Anexa III, 4 condiții favorizante orizontale (CO) de îndeplinirea cărora depinde finanțarea tuturor obiectivelor specifice aferente Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondului de Coeziune (FC), Fondului Social European Plus (FSE+), Fondului European pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură, Fondului pentru Azil și Migrație, Fondului pentru Securitate Internă și, Instrumentului de Sprijin Financiar pentru Managementul Frontierelor și Politica de Vize și în Anexa IV, 16 condiții favorizante tematice (CT) de îndeplinirea cărora depinde finanțarea unui sau mai multor obiective specifice care vizează anumite sectoare de intervenție.

Spre deosebire de perioada 2014-2020, aceste condiții favorizante sunt monitorizate și aplicate pe parcursul întregii perioade de programare în vederea menținerii unui cadru investițional favorabil care să garanteze că operațiunile selecționate pentru a beneficia de sprijin sunt implementate în conformitate cu strategiile și documentele de planificare existente care atestă îndeplinirea condițiilor favorizante, asigurându-se astfel faptul că toate operațiunile cofinanțate sunt aliniate la cadrul de politică al Uniunii Europene (UE).

La transmiterea programelor spre aprobarea Comisiei Europene (CE), Statul Membru declară, după caz, ca îndeplinite/neîndeplinite condițiile favorizante legate de obiectivele specifice FEDR/FC/FSE+ aferente intervențiilor prevăzute în fiecare dintre acestea. Prin urmare, pentru a obține finanțarea nerambursabilă, aceste condiții favorizante ar trebui să fie agreeate cu CE până la momentul aprobării programelor operaționale. *În situație contrară, cheltuielile cu implementarea intervențiilor vizate de condițiile neîndeplinite vor fi exclusiv în sarcina bugetului de stat până la momentul îndeplinirii acestora și acceptării ca îndeplinite de către Comisie.*

Similar actualei perioade de programare, consultările/negocierile informale cu CE privind îndeplinirea condițiilor favorizante sunt purtate în baza autoevaluărilor naționale elaborate și asumate de autoritățile publice responsabile. Urmare a rezultatului acestor negocieri informale, România va declara ca îndeplinite/neîndeplinite, după caz, condițiile favorizante și, implicit, instituțiile responsabile vor trebui să asume respectarea îndeplinirii condițiilor pe toată perioada de implementare a programelor operaționale 2021-2027, precum și nerambursarea de către CE a fondurilor europene aferente intervențiilor vizate de condițiile neîndeplinite.

Printr-o serie de memorandumuri inițiate de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (fost Ministerul Fondurilor Europene), aprobate de Guvernul României, începând cu septembrie 2018, au fost stabilite autoritățile publice responsabile pentru îndeplinirea condițiilor favorizante, precum și măsuri/termene care să asigure finalizarea demersurilor necesare pentru respectarea tuturor criteriilor. Aceste Memorandumuri au fost asumate de către instituțiile desemnate ca responsabile.

II. Acțiuni întreprinse pentru îndeplinirea și asumarea condițiilor favorizante în contextul pregătirii și aprobării documentelor de programare 2021-2027

Astfel cum am menționat anterior, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE), împreună cu ministerele de linie și autoritățile publice responsabile, a promovat în vederea aprobării de către Guvernul României, o serie de memorandumuri care includ și măsuri care să asigure îndeplinirea condițiilor favorizante, după cum urmează:

- ✓ **MEMORANDUMUL** cu tema "Pregătirea documentelor naționale de programare a finanțărilor din fonduri europene post 2020" (aprobat în ședința Guvernului României din data de 5 septembrie 2018) stabilește un calendar pentru elaborarea documentelor strategice/planurilor de măsuri sectoriale naționale post 2020, relevante pentru îndeplinirea condițiilor favorizante și prioritizarea investițiilor din fonduri europene post 2020.
- ✓ **MEMORANDUMUL** cu tema "Inițierea negocierilor cu Comisia Europeană privind documentele naționale de programare a finanțărilor din fonduri europene 2021-2027" (aprobat în ședința Guvernului României din data de 23 mai 2019) stabilește măsuri și termene pentru ministerele/autoritățile publice responsabile pentru realizarea auto-evaluărilor naționale privind îndeplinirea condițiilor favorizante.
- ✓ **14 MEMORANDUMURI** privind aprobarea planurilor de acțiune pentru îndeplinirea condițiilor favorizante pentru următoarele sectoare: specializare inteligentă, eficiența energetică a clădirilor, apă/apă uzată, conectivitate digitală, transporturi, piața muncii, egalitate de gen, educație, reducerea sărăciei, integrarea romilor, sănătate, dizabilități, managementul riscurilor și deșeuri.
- ✓ **MEMORANDUMUL** cu tema „*Stadiul măsurilor necesare îndeplinirii condițiilor favorizante 2021-2027*” (aprobat în ședința Guvernului României din data de 26 martie 2020). Prin acest Memorandum se semnalau o serie de aspecte problematice, precum și măsuri necesare în vederea asigurării îndeplinirii condițiilor favorizante.
- ✓ **MEMORANDUMUL** cu tema „*Stadiul măsurilor necesare îndeplinirii condițiilor favorizante 2021-2027*”, document ce a fost discutat în cadrul ședințelor Guvernului României din data de 22 octombrie 2020, respectiv 28 octombrie 2020. Prin acest Memorandum, se semnalau o serie de aspecte, printre care neincluderea în cadrul programelor operaționale 2021-2027 a intervențiilor în domeniul broadband, necesitatea identificării, sub coordonarea SGG, a instituției responsabile de îndeplinirea criteriului privind măsurile de creștere a ponderii energiei regenerabile în sectorul încălzirii și răcirii în conformitate cu articolul 23 din Directiva 2018/2001/CE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, precum și instituirea unui sistem de raportare lunară privind stadiul îndeplinirii măsurilor aflate în responsabilitatea diferitelor instituții.

În ceea ce privește asumarea îndeplinirii condiției favorizante CT 4. "Promovarea eficace a utilizării energiei regenerabile în toate sectoarele și în întreaga UE", care nu a fost asumată

nici de către Ministerul Energiei (ME), nici de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA), ca autorități responsabile, în cadrul ședinței Guvernului României din data de 22.10.2020 s-a stabilit că aceasta cade în sarcina Ministerului Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, în prezent Ministerul Energiei. Până în prezent, nu s-a înregistrat nici un progres pe această condiție favorizantă, ceea ce poate determina neincluderea în cadrul programelor operaționale 2021-2027 a intervențiilor în domeniul energiei regenerabile și a serviciilor de alimentare centralizată cu energie termică (SACET).

De asemenea, a fost constituit Comitetul pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor prealabile, în conformitate cu Decizia prim - ministrului nr. 226 din 27 aprilie 2020, rolul acestui Comitet fiind de a analiza progresul în implementarea măsurilor asumate de autoritățile responsabile de îndeplinirea condițiilor, de a propune soluții de depășire a blocajelor identificate, asigurând, după caz, constituirea unor grupuri de lucru dedicate, precum și de a monitoriza îndeplinirea condițiilor pe toată perioada de programare 2021-2027 și de a furniza informațiile solicitate de CE.

În data de 13 aprilie 2021, a avut loc cea de a 3-a reuniune a Comitetului pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor prealabile.

În vederea asigurării îndeplinirii condițiilor favorizante, MIPE a instituit un sistem de monitorizare și raportare, ministerele și autoritățile publice trebuind să transmită periodic informații referitoare la stadiul îndeplinirii măsurilor aflate în responsabilitate și, după caz, măsuri întreprinse privind evitarea/diminuarea riscurilor identificate/soluții pentru deblocarea situațiilor critice. Pe baza acestor raportări s-a întocmit stadiul îndeplinirii condițiilor favorizante prezentat în anexă.

III. Stadiul auto-evaluărilor naționale

Autoritățile responsabile au elaborat autoevaluări naționale și le-au transmis CE în 2020, respectiv 2021, pentru următoarele condiții favorizante:

CO 1. *Mecanisme eficiente de monitorizare a pieței achizițiilor publice* - Agenția Națională pentru Achiziții Publice (ANAP)

CO2. *Instrumente și capacități pentru aplicarea eficace a normelor privind ajutoarele de stat* - MIPE

CO3. *O aplicare și implementare eficace a Cartei drepturilor fundamentale a UE* - MIPE

CO4. *Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități* - MIPE

CT3. *Un cadru de politică strategic pentru sprijinirea renovărilor destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale* - MDLPA

CT6. *Cadrul eficace de management al riscului de dezastre* - Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU)

CT7. *Planificarea actualizată a gestionării deșeurilor* - Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAPI)

CT10. *Planificarea globală a transporturilor la nivelul corespunzător* - Ministerul Transporturilor și Infrastructurii (MTI)

CT 11. *Cadru de politică strategic pentru politicile active din domeniul pieței muncii* - Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS)

CT12. *Existența unui cadru de politică strategic național pentru egalitatea de gen* - Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS)

CT14. *Cadru de politică strategic național pentru incluziune socială și reducerea sărăciei* - MMPS

Pe baza autoevaluărilor naționale precum și pe baza documentelor strategice existente, Comisia Europeană a acceptat ca îndeplinite următoarele condiții favorizante:

1. CO1. Mecanisme eficiente de monitorizare a pieței achizițiilor publice - ANAP
2. CO2. Instrumente și capacități pentru aplicarea eficace a normelor privind ajutoarele de stat - MIPE
3. CT6. Cadrul eficace de management al riscului de dezastre - MAI, IGSU
4. CT 9. Cadru de acțiune prioritară pentru măsurile de conservare necesare care fac obiectul unei cofinanțări din partea Uniunii pentru intervențiile prin care sunt sprijinite măsurile de conservare a naturii care au legătură cu ariile Natura 2000 care fac obiectul Directivei 92/43/CEE a Consiliului

Pentru condițiile CO3. O aplicare și implementare eficace a Cartei drepturilor fundamentale a UE; CO4. Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități; CT3. Un cadru de politică strategic pentru sprijinirea renovărilor destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale; CT7. Planificarea actualizată a gestionării deșeurilor, s-au transmis către CE versiuni actualizate și se așteaptă evaluarea forului european.

În ceea ce privește condițiile CT10. Planificarea globală a transporturilor la nivelul corespunzător; CT12. Existența unui cadru de politică strategic național pentru egalitatea de gen; CT14. Cadru de politică strategic național pentru incluziune socială și reducerea sărăciei, ministerele de linie trebuie să reactualizeze autoevaluările naționale în vederea retransmiterii către CE.

Referitor la restul condițiilor favorizante este necesară elaborarea/finalizarea auto-evaluărilor naționale astfel încât să poată începe negocierile privind îndeplinirea acestora.

În condițiile în care aceste negocieri nu se vor finaliza până la aprobarea programelor operaționale, conform prevederilor regulamentelor europene, sectoarele respective vor fi finanțate exclusiv de la bugetul de stat până la îndeplinirea condițiilor.

IV. Aspecte sensibile privind condițiile favorizante

Elementele sensibile se referă în principal la condițiile favorizante aflate în responsabilitatea ME, respectiv **promovarea eficace a utilizării energiei regenerabile în toate sectoarele și în întreaga UE**, fiind necesară identificarea măsurilor care conduc la îndeplinirea criteriului 2 al condiției privind promovarea eficace a utilizării energiei regenerabile în toate sectoarele și în întreaga UE.

Referitor la **criteriul 2 al condiției favorizante privind promovarea eficace a utilizării energiei regenerabile**, este necesară organizarea unor discuții interinstituționale între reprezentanții ME, în calitate de instituție responsabilă pentru elaborarea politicilor sectoriale în domeniul energiei și MDLPA.

Subliniem că, în cazul în care această condiție favorizantă nu va fi îndeplinită sau nu va avea asumate acțiuni care să conducă la îndeplinire, ME și MDLPA trebuie să-și asume eliminarea finanțării SACET-urilor și a energiei regenerabile din fondurile aferente politicii de coeziune.

De asemenea, un alt aspect ce trebuie urgentat este **elaborarea planului de investiții necesare în sectorul apei și cel al apelor uzate**, aflat în responsabilitatea MMAP.

Totodată, condiția favorizantă privind **cadrul de politică strategic pentru sănătate** necesită eforturi susținute din partea Ministerului Sănătății care să conducă la îndeplinirea acesteia. Existența strategiei în domeniu este esențială pentru definitivarea programării, finalizarea negocierilor și transmiterea PO Sănătate la CE.

De asemenea, este necesară urgentarea finalizării **Strategiei Naționale de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă** și asigurarea complementarității între strategiile regionale de

specializare inteligentă și SNCISI, inclusiv din perspectiva obiectivelor și tipurilor de intervenții asociate acestora (complementaritatea național/regional).

Concluzii și propuneri

Este necesară urgentarea:

1. autoevaluării naționale privind îndeplinirea condiției favorizante CT4 privind PNIESC și a primului criteriu din CT5 - ME;
2. reluării discuțiilor dintre ME și MDLPA în vederea identificării măsurilor necesare care conduc la îndeplinirea criteriului 2 al condiției CT 5 privind "Promovarea eficace a utilizării energiei regenerabile în toate sectoarele și în întreaga UE", a asumării acestora și a luării unor decizii la nivel înalt cu privire la deblocarea situației - termen 29 octombrie, ME. În condițiile în care situația nu se va soluționa până la transmiterea oficială a programelor operaționale către Comisia Europeană, se va aproba de către Guvernul României, prin Memorandum, eliminarea finanțării SACET-urilor și a energiei regenerabile din fondurile aferente politicii de coeziune;
3. finalizării Strategiei Naționale de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă și asigurarea complementarității între strategiile regionale de specializare inteligentă și SNCISI, inclusiv din perspectiva obiectivelor și tipurilor de intervenții asociate acestora (complementaritatea național/regional). Totodată, este necesar ca Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării (MCID) să elaboreze un prim draft al auto-evaluării naționale - termen 29 octombrie, MCID;
4. elaborării planului de investiții necesar în sectorul apei/apei uzate, aflat în responsabilitatea MMAP și a autoevaluării naționale - termen 29 octombrie;
5. definitivării Planului Investițional pentru infrastructura de transport pentru perioada 2020-2030 și elaborarea autoevaluării naționale - termen 29 octombrie, MTI;
6. reactualizarea/definitivarea autoevaluărilor naționale CT12. Existența unui cadru de politică strategic național pentru egalitatea de gen; CT14. Cadru de politică strategic național pentru incluziune socială și reducerea sărăciei - termen 29 octombrie, MMPS;
7. definitivării autoevaluării naționale privind CT 13. Un cadru de politică strategic pentru sistemul de educație și formare, la toate nivelurile - termen 29 octombrie, Ministerul Educației;
8. procesului de aprobare a Hotărârii de Guvern privind adoptarea Strategiei Naționale pentru Incluziunea Romilor 2021-2027, precum și finalizarea autoevaluării naționale privind condiția favorizantă - termen 29 octombrie, Agenția Națională pentru Romi, MIPE;
9. acțiunilor care vor conduce la definitivarea și aprobarea strategiei în domeniul sănătății în vederea îndeplinirii condiției favorizante privind existența cadrului de politică strategic pentru sănătate - MS;

Autoevaluările naționale vor fi transmise către MIPE de ministerele responsabile, însoțite de documentele strategice sau alte documente prin care este demonstrată îndeplinirea condiției favorizante. Autoevaluările naționale vor fi analizate la nivelul MIPE și ulterior transmise CE.